

זיכרונות מבית אב"א

קווים לדמותו של אב"א אחימאיר

בשנה ה-48 לפטירתו.

ערב זיכרון בהשתתפות יו"ר הכנסת
ראובן ריבלין,
בני משפחה וחברים.

נערך ברמת-גן בבית אב"א אחימאיר
בג' סיוון תש"ע. 16 במאי 2010

עמוס אטינגר

בית אב"א -

ערב זיכרון לאב"א אחימאיר ביום ה-48 שנים לפטירתו.

יושבים אנו הערב בתוככי רמת-גן העיר,
ומעלים קווים לדמותו של אב"א אחימאיר.
אב"א אחימאיר הוא שם העת השאול
מראשי התיבות של - אבא בן אייזיק שאול.

הערב, הרשו לי להעלות כמה מאותם ציוני דרך,
מהאיש, שרק שנים מאוחר יותר החלו להבין, את הערך,
ערכו של האדם, שהממסד המפא"י הדביק לו תואר של בריון,
האדם שהיה לאמתו של דבר -
עיתונאי, סופר, פובליציסט, היסטוריון.

* * *

אלף תשע-מאות תשעים ושבע, הייתה השנה,
בה נולד אב"א, אז גייסינוביץ, בפּפּר דולֶהי, שברוסיה הלבנה.
כשהיה בן 15, כציוני נאמן, משחר נעוריו,
נשלח לפלשתינה, על ידי הוריו,
כדי ללמוד בגימנסיה הרצליה, בה למד שנתיים,
ובשובו לחופשת קיץ, לבית הוריו בַּפּוֹרֶזְסֶק, בינתיים,
מלחמת-העולם הראשונה פרצה,
בדיוק כשלגימנסיה הרצליה לשוב רצה.

כל אותה עת, הכין עצמו אב"א והשתדל,
לעשות הכול כדי להיות חלוץ בארץ-ישראל.
השתתף בוועידת ציוני רוסיה בעיר פטרוגרד וכבר אז,
עבר הכשרה חקלאית, בעיר באטום שבקווקאז.

באוניברסיטת קייב מצאו אותו לומד,
אך לאחר הזוועות של הקומוניסטים, שהיה להן עד,
עזב את רוסיה הקומוניסטית,
ושינה את שם משפחתו, מגייסינוביץ לאחימאיר,
על שם אחיו האהוב,
שנפל באותה שנה, בקרב עם הפולנים - האח מאיר.
באוניברסיטת וינה, את תואר הדוקטור לפילוסופיה, קיבל,
ובשנת אלף תשע-מאות עשרים וארבע, שב ועלה לארץ-ישראל.

* * *

בגלל הסטיגמה הבריונית שניסו להדביק לאב"א אחימאיר,
לא רבים יודעים שבראשית דרכו בארץ,
היה חבר בתנועת השמאל, "הפועל הצעיר",
הוא פרסם מאמרים בעיתון הפועלים "דבר",
ב"הפועל הצעיר", בעיתון "הארץ", ועוד,
והיה מורה בנהלל ובקיבוץ גבע, והצליח מאד.
אם נמשיך אחרי דרכו של אב"א אחימאיר לעקוב,
נגלה שעוד קודם לכן, שימש ספרן של ועדת התרבות
של ההסתדרות הכללית, בזיכרון יעקב.

כבר אז, כאיש תנועת הפועלים,
חש ברוח הרעה, שלדעתו בתנועה הייתה מנשבת,
וכך, החלה מבצבצת במאמריו ביקורת חריפה ונוקבת.
דעותיו העצמאיות מעוררי המחלוקת,
קוממו עליו את חבריו בשמאל,
כך, שעד מהרה עשה תפנית פוליטית, כמו שכח את ימי האתמול,
ועם חבריו, אורי צבי גרינברג ויהושע ייבין, במחשבה אנליטית,
הצטרף לתנועה הרוזניסטית, של ז'בוטינסקי,
וחולל את התפנית האידיאולוגית-הפוליטית.
מהפכה זו, שחלחלה, בעצמותיו,
הדליקה צעירים רבים שלפעול היו מוכנים,
והולידה את מה שקרא לה אחימאיר - "ברית הבריונים".
אותה ברית, שהייתה קיצונית גם מתנועתו של ז'בוטינסקי,
ושנואה על מנהיגי הישוב,
אותה הברית שביקרה את השיתוף עם השלטון הבריטי,
ומה שיותר חשוב,
לדעתו של אב"א אחימאיר,
את הרעיון הלאומי-ציוני להקמת מדינה עצמאית וחופשית,
ניתן יהיה להגשים,
רק בפעולות אקטיביות, תוך נכונות להקרבה אישית.

אב"א אחימאיר, הסופר והפובליציסט רב-הכישרון,
שלא היה כל-כך נאיבי,
היה מהראשונים שהרימו את מס המרד נגד השלטון הבריטי,
באופן גלוי ואקטיבי.
בנושא זה, כתב, והרצה וניסה בכל כוחו להשפיע,
הוא סבר, לדברי ז'בוטינסקי,
ש"לעניין הרע", ששמו השלטון הבריטי, יש בכל דרך להפריע,

בלא לעשות חשבונות רבים, בדבר כוחך, ויש לדבריו הוכחות,
סבר אחימאיר כי רק בדרך הניסיונות המעשיים,
גדלים גם הכוחות,
וכך, עם אורי צבי גרינברג, וחברים אחרים, מיומנים,
הקים והיה למנהיגה הרוחני של "ברית הבריונים".

נכון, וזה הרי לא סוד, שתחילה, חשב להיות,
בין האוהדים של מנהיגי התנועות הפאשיסטיות הלאומיות.
אך כשגילה את תוכניותיהם האנטישמיות של היטלר ומרעיו,
לחם בהם בכל כוחו הדל, לא רק במאמריו.
התנגדותו הקיצונית לתנועת אלה, אליהן הפסיק להתייחס,
היה כשהודה, שהתחרט על רעיונות העבר, ואז בעצמו טיפס,
על גג השגרירות הגרמנית ביפו ובירושלים, ובמו ידיו הסיר,
את הדגל עם צלב-הקרוס, ועל-כך נשלח למאסר - אחימאיר.

היה זה מאסר ראשון לשורת מאסרים רבים,
בעקבות פעילויות ומאמרים שפרסם והכתיב.
כולל מאסר בן שנה וחצי, לאחר הירצחו של
המנהיג הסוציאליסטי חיים ארלוזורוב, בשפת ימה של תל-אביב.
כמובן, שלאחר שנה וחצי של מאסר, שנראתה בעיניו כמו נצח,
עוד בטרם החל משפטו,
זוכה אב"א אחימאיר מחשד להסתה לרצח.

אומנם לאחר שחרורו מן המאסר, חדל מפעילות פוליטית,
ורעיונות אחרים בראשו בָּשְׁלוּ,
אך רבים מודים כי בהשראתו,
מחתרות האצ"ל ולח"י, קמו ופעלו.

* * *

אב"א אחימאיר, הוגה הדעות ובעל כישרון ספרותי לא אכזב,
המשיך בהגותו הספרותית, ופרסם וכתב,
מאמרים אודות ביאליק, אודות טשרניחובסקי ואחד העם.
אודות י.ל. גורדון, איתמר בן-אב"י ומקס ברוד, גם.

כחבר במערכת האנציקלופדיה העברית,
כתב אחימאיר את הערכים,
אודות דוסטויבסקי, דגניה ועוד, מושגים שהופיעו בכל הכרכים.

ואכן, סיפור חייו של אב"א, נודע לי לגמרי במקרה ואת עיני האיר
בזכות קריאה בספר "עין הקורא", שנתן לי בנו,
ידידי, יוסי אחימאיר.

ספר זה של אב"א אחימאיר, כולל אסופת רשימות, ומאמרים,
אודות עיתונאים ועיתונים, סופרים וספרים.

* * *

כאן, אני מבקש רגע בו גם לי ניתן,
רשות לווידוי אישי-פרטי קטן.
אני לא גדלתי על בירכי תורתו של אב"א אחימאיר.
אני גדלתי בתנועת הנוער - "השומר הצעיר".
בתנועה, שיחד עם הממסד ההסתדרותי, שהדריך את צעדנו,
ראינו באב"א אחימאיר, אחד שהיה נגדנו.

גדלתי בשיכון וותיקי רמת-גן, בשכנות לאב"א אחימאיר,
לא אחת ראיתיו פוסע בשיכון או ברחובה של עיר,
והיה בדמותו משהו מרתק שמשך את העין,
משהו שעד היום, קשה לי להסביר עדיין.
אני יודע שגם רעייתו של אב"א ואמי, היו נפגשות במשך השנה,
לשיחת שכנות הגרות ממש באותה שכונה.
מאבי ז"ל, שהיה מנהיג פועלים, ברמת גן העיר,
מעולם שמעתי מלה בגנות אב"א אחימאיר.

כלומר, על-אף הבדלי המחשבות והדעות,
מסתבר שניתן לחיות יחד בארץ הזאת,
הארץ שטרם הכירה בכישרונו ופועלו של אב"א אחימאיר,
אבל גם היום, אודות בן-גוריון ומנחם בגין,
לא יודעים רבים מבני הדור הצעיר.
אומנם נקראו רחובות על שמו של אחימאיר,
ודמות דיוקנו הופיעה על בול,
אך טרם זכה להכרה מלאה, אותו אושר ספרותי, אותו יבול.

* * *

בערב שבועות, לפני 48 שנים, הלך אב"א אחימאיר לעולמו,
והיום אנו שבים ומתכנסים בבית אב"א,
הבית בו גר, ושבנו מצוי הארכיון הקרוי על שמו.
הבית בו מכונסים ספריו, ו-3000 מאמריו, אליהם ניתן לגשת.
הבית, שבעיקר ספוג ברוחו של אב"א ובמורשת,
מורשת ספרותית-יהודית-ציונית-אנושית, וכל מה שבה כרוך.
יהי זכרו של אב"א אחימאיר, ברוך.